

Аналітичний огляд якісного стану масивів поверхневих вод в суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра у межах Житомирської області за I півріччя 2023 року

Об'єкти, створи і періодичність відбору проб в суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра у межах Житомирської області на 2023 рік визначені «Програмою державного моніторингу вод (в частині діагностичного та операційного моніторингу поверхневих вод)» (далі-Програма), затвердженою наказом Міндовкілля від 17.01.2023 № 27 та «Порядком здійснення державного моніторингу вод», затвердженого наказом Держводагентства України від 25.01.2023 № 18.

Моніторинг масивів поверхневих вод в суббасейні Прип'яті проводиться **на 40 пунктах спостережень**, із них:

11 - операційний моніторинг, у т.ч. 4 - поверхневі водозабори, які є джерелами питного водопостачання та 7 - транскордонні водотоки;

27 - діагностичний моніторинг;

2- дослідницький моніторинг.

- Житомирська область - 4 пункти моніторингу;
- Рівненська область - 11 пунктів моніторингу;
- Волинська область - 10 пунктів моніторингу;
- Хмельницька область - 7 пунктів моніторингу;
- Тернопільська область - 3 пункти моніторингу;
- Львівська область - 1 пункт моніторингу;
- Київська область - 4 пункт моніторинг

Протягом II кварталу 2023 року, у зв'язку з небезпекою мінування території у період минулих бойових дій МОЗМ дніпровських водосховищ і надалі не здійснює відбір 4-х проб:

- р. Прип'ять, 60 км, кордон з Білоруссю, с. Довляди;

- р. Прип'ять, м. Прип'ять;

- р. Прип'ять, м. Чорнобиль;

-р. Уж, перед впадінням в р. Прип'ять, вплив дифузних джерел забруднення.

Зведена інформація про кількість відібраних проб та виконаних вимірювань за I півріччя 2023 року наведена в таблиці:

суббасейн Прип'яті	ПЛАН		ФАКТ	
	проб	вимірювань	проб	вимірювань
Питні водозабори та транскордонні водотоки, із них:	66	1320	60	1200
БУВР Прип'яті	18	360	18	360
РОВР у Рівненській області	30	600	30	600
РОВР у Хмельницькій області	12	240	12	240
МОЗМ дніпровських вдсх	6	120	0	0
Хімічні (пріоритетні та басейнові специфічні), із них:	228	14364	204	2814
БУВР Прип'яті	24	1512	24	356
РОВР у Рівненській області	66	4158	66	878
РОВР у Хмельницькій області	30	1890	30	420
МОЗМ дніпровських вдсх	24	1512	0	0
РОВР у Волинській області	60	3780	60	871
РОВР у Тернопільській області	18	1134	18	201
БУВР Західного Бугу та Сяну	6	378	6	88

Радіологічні, із них:	48	96	42	82
БУВР Прип'яті	12	24	12	22
РОВР у Рівненській області	30	60	30	60
МОЗМ дніпровських вдсх	6	12	0	0
Дослідницький моніторинг	12	408	10	340
РОВР у Хмельницькій області	12	408	10	340

В цілому значення більшості показників якості масивів поверхневих вод в суббасейні Прип'яті на питних водозаборах та транскордонних водотоках знаходиться значно нижче ГДК для водойм госпитного та рибогосподарського водокористування.

Аналіз стану МПВ за фізико-хімічними показниками:

Транскордонні ділянки водотоків:

ОРГАНІЧНІ ПОКАЗНИКИ

●БСК₅ (норма - 3,0 мгО₂/дм³)

мінімальне значення – 2,38 мгО₂/дм³ р. Горинь, с. Висоцьк

максимальне значення -3,55 мгО₂/дм³ р. Уборть, с. Рудня Городищенська

●ХСК (норма - 50 мг О/дм³)

мінімальне значення – 27,06 мгО/дм³ р. Горинь, с. Висоцьк

максимальне значення – 37,77 мгО/дм³ р. Уборть, с. Рудня Хочинська

БІОГЕННІ ПОКАЗНИКИ

● амоній - іон (норма - 0,50 мг/дм³):

мінімальне значення – 0,446 мг/дм³ р. Горинь, с. Висоцьк.

Зафіксовано **перевищення**:

- 0,947 мг/дм³ р. Ствига, с. Познань;

- 0,807 мг/дм³ р. Льва, с. Переброди;

- 0,714 мг/дм³ р. Стир, с. Зарічне;

- 0,713 мг/дм³ р. Прип'ять, с. Сенчиці.

● фосфат - іони (норма - 2,15 мг/дм³) – в межах від 0,040 р. Прип'ять, с. Сенчиці до 0,155 мг/дм³ р. Горинь, с. Висоцьк

● нітрат - іони (норма - 40 мг/дм³) – в межах від 1,260 р. Прип'ять, с. Сенчиці до 4,40 мг/дм³ р. Уборть, с. Рудня Хочинська

● нітрит - іони (норма - 0,08 мг/дм³) – в межах від 0,043 р. Горинь, с. Висоцьк до 0,101 мг/дм³ р. Ствига, с. Познань

● сухий залишок (норма - 1000 мг/дм³) – в межах від 251,0 р. Уборть, с. Рудня Хочинська до 302,0 мг/дм³ р. Прип'ять, с. Сенчиці.

НЕБЕЗПЕЧНІ РЕЧОВИНИ:

Зафіксовано перевищення вмісту показників:

● заліза загального (норма - 0,1 мг/дм³)

- 2,677 мг/дм³ р. Уборть, с. Рудня Хочинська;

- 0,362 мг/дм³ р. Льва, с. Переброди;

- 0,292 мг/дм³ р. Ствига, с. Познань;

- 0,247 мг/дм³ р. Прип'ять, с. Сенчиці;

- 0,246 мг/дм³ р. Горинь, с. Висоцьк;

- 0,232 мг/дм³ р. Стир, с. Зарічне.

● марганцю (норма - 0,01 мг/дм³)

- 0,341 р. Уборть, с. Рудня Хочинська.

Питні водозабори:

ОРГАНІЧНЕ ЗАБРУДНЕННЯ:

- БСК₅ (норма - 3,0 мгО₂/дм³)

мінімальне значення – 1,75 мгО₂/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький

максимальне значення – 3,04 мгО₂/дм³ р. Случ, питний в/з м. Звягель

- ХСК (норма - 50,0 мгО/дм³)

мінімальне значення – 29,37 мгО/дм³ р. Уж, питний в/з м. Коростень

максимальне значення – 45,3 мгО/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький

БІОГЕННЕ ЗАБРУДНЕННЯ

- амоній - іон (норма - 1,28 мг/дм³) – в межах від 0,330 р. Уж, питний в/з м. Коростень до 1,220 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький.

- нітрат - іони (норма - 45 мг/дм³) – в межах від 0,103 р. Хомора, питний в/з м. Полонне до 5,76 мг/дм³ р. Случ, м. Звягель.

- нітрит - іони (норма - 3,3 мг/дм³) – в межах від 0,010 р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький до 0,025 мг/дм³ р. Случ, питний в/з м. Звягель.

- фосфат - іони (норма - 3,5 мг/дм³) – в межах від 0,044 р. Уж, питний в/з м. Коростень до 0,247 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх. питний в/з м. Хмельницький.

- сухий залишок (норма - 1000 мг/дм³) – в межах від 245,0 р. Уж, питний в/з м. Коростень до 392,0 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх. питний в/з м. Хмельницький.

НЕБЕЗПЕЧНІ РЕЧОВИНИ

Зафіксовано перевищення показників:

- заліза загального (норма - 0,1 мг/дм³):

- 1,467 мг/дм³ р. Уж, питний в/з м. Коростень;

- 0,582 мг/дм³ р. Случ, питний в/з м. Звягель;

- 0,240 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький.

- марганцю (норма - 0,01 мг/дм³):

- 0,267 мг/дм³ р. Уж, питний в/з м. Коростень;

- 0,165 мг/дм³ р. Случ, питний в/з м. Звягель;

- 0,070 мг/дм³ р. Случ, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький.

Вміст розчиненого у поверхневих водах суббасейну Прип'яті кисню становив 4,97-11,89 мгО₂/дм³, при нормі не менше 4,0 мгО₂/дм³.

Мережа пунктів моніторингу у суббасейні середнього Дніпра в межах Житомирської області - 10 пунктів моніторингу на річках: Тетерів, Гнилоп'ять, Ірша, Возня та Ів'янка.

суббасейн середнього Дніпра	ПЛАН		ФАКТ	
	проб	вимірювань	проб	вимірювань
Питні водозабори	30	600	30	600
Хімічні (пріоритетні та басейнові специфічні)	60	3780	60	1064
Радіологічні	6	12	6	10

Аналіз стану МПВ за фізико-хімічними показниками:

ОРГАНІЧНЕ ЗАБРУДНЕННЯ:

- ХСК (норма - 50,0 мгО/дм³)

мінімальне значення – 25,76 мгО/дм³ р. Возня, с. Рудня Городищенська

максимальне значення – 36,09 мгО/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів

- БСК₅ (норма - 3,0 мгО₂/дм³)

мінімальне значення – 2,61 мгО₂/дм³ р. Возня, с. Рудня Городищенська

максимальне значення – 3,52 мгО₂/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів.

БІОГЕННЕ ЗАБРУДНЕННЯ

- амоній - іон (норма - 1,28 мг/дм³) – в межах від 0,240 р. Возня, с. Рудня Городищенська до 0,510 мг/дм³ р. Тетерів, питний в/з м. Житомир.

- нітрат - іони (норма - 45 мг/дм³) – в межах від 0,950 р. Ірша, Іршанське вдсх, питний в/з смт. Нова Борова до 3,99 мг/дм³ р. Тетерів, питний в/з м. Житомир.

- нітрит - іони (норма - 3,3 мг/дм³) – в межах від 0,021 р. Возня, с. Рудня Городищенська до 0,036 мг/дм³ р. Ірша, Іршанське вдсх., питний в/з смт. Нова Борова.

- фосфат - іони (норма - 3,5 мг/дм³) – в межах від 0,042 р. Ірша, Малинське вдсх., питний в/з м. Малин до 0,068 мг/дм³ р. Тетерів, Відсічне вдсх., питний в/з м. Житомир.

- сухий залишок (норма - 1000 мг/дм³) – в межах від 264 р. Тетерів, Відсічне вдсх, питний в/з м. Житомир до 390 мг/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів.

НЕБЕЗПЕЧНІ РЕЧОВИНИ

Зафіксовано перевищення показників:

- залізо загальне (норма - 0,1 мг/дм³) зафіксовано **перевищення:**

- 0,644 мг/дм³ р. Тетерів, Відсічне вдсх., питний в/з м. Житомир;

- 0,642 мг/дм³ р. Возня, с. Рудня Городищенська;

- 0,488 мг/дм³ р. Ірша, Малинське вдсх., питний в/з м. Малин;

- 0,480 мг/дм³ р. Ірша, Іршанське вдсх., питний в/з смт. Нова Борова;

- 0,288 мг/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів.

- марганець (норма - 0,01 мг/дм³) зафіксовано **перевищення:**

- 0,168 мг/дм³ р. Тетерів, Відсічне вдсх., питний в/з м. Житомир;

- 0,129 мг/дм³ р. Ірша, Іршанське вдсх., питний в/з смт. Нова Борова;

- 0,129 мг/дм³ р. Ірша, Малинське вдсх., питний в/з м. Малин;

- 0,120 мг/дм³ р. Возня, с. Рудня Городищенська;

- 0,079 мг/дм³ р. Гнилоп'ять, питний в/з м. Бердичів.

Вміст розчиненого у воді кисню у межах норми - 10,29-11,97 мгО₂/дм³.

ПРІОРИТЕТНІ РЕЧОВИНИ:

Для проведення досліджень на вміст специфічних та пріоритетних токсичних, здатних до накопичення стійких забруднюючих речовин у суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра протягом I півріччя 2023 року відібрано 234 проби та доставлено до лабораторії моніторингу вод Північного регіону, м. Вишгород.

Листом Міжрегіонального офісу захисних масивів дніпровських водосховищ від 06.04.2023 № МЛ/15-16/320 повідомлено про утилізацію проб води, що були доставлені до лабораторії Північного регіону за грудень 2022 та січень-лютий 2023 року у зв'язку із тривалою відсутністю електроживлення в лабораторії в результаті ракетних атак рф., а від 01.05.2023 № МЛ/15-16/380 повідомлено про утилізацію відібраних проб води з 28 лютого по 14 квітня 2023 року у зв'язку з аварійною зупинкою газового хроматографі за виключенням вмісту важких металів (кадмій і його сполуки, свинець і його сполуки, нікель і його сполуки, миш'як, кобальт та хром загальний).

За червень протоколи вимірювань вмісту пріоритетних речовин ще не надійшли.

Крім того, в рамках дослідницького моніторингу відібрано 4 проби та доставлено до лабораторії моніторингу вод Західного регіону.

СУББАСЕЙН ПРИП'ЯТІ

За результатами аналізів на початку II кварталу зафіксовано перевищення згідно ЕНЯмах -34 мкг/дм³ концентрації **нікелю та його сполук**:

- р. Уж, 172 км, питний в/з м. Коростень – 243,014 мкг/дм³ (у 7,1 раза);
- р. Стир, 175 км, с. Маюничі – 177,658 мкг/дм³ (у 5,2 раза);
- р. Случ, 354 км, с. Коржівка – 162,368 мкг/дм³ (у 4,8 раза);
- р. Случ, 391 км, с. Красносілка – 161,136 мкг/дм³ (у 4,7 раза);
- р. Хомора, 7 км, смт. Понінка – 152,663 мкг/дм³ (у 4,5 раза);
- р. Случ, 406 км, Чернелівське вдсх., питний в/з м. Хмельницький – 149,74 мкг/дм³ (у 4,4 раза);
- р. Болдурка, 17 км, с. Лагодів – 148,883 мкг/дм³ (у 4,4 раза);
- р. Хомора, 52 км, питний в/з м. Полонне – 145,482 мкг/дм³ (у 4,3 раза);
- р. Стохід, 19 км, смт. Любешів – 143,953 мкг/дм³ (у 4,2 раза);
- р. Прип'ять, 616 км, с. Люб'язь – 129,729 мкг/дм³ (у 3,8 раза);
- р. Стир, 48 км, смт. Зарічне – 97,01 мкг/дм³ (у 2,9 раза);
- р. Льва, 100 км, с. Переброди – 86,214 мкг/дм³ (у 2,5 раза);
- р. Прип'ять, 570 км, с. Сенчиці – 82,644 мкг/дм³ (у 2,4 раза);
- р. Случ, 6 км, м. Сарни – 72,947 мкг/дм³ (у 2,1 раза);
- р. Ствига, 95 км, с. Познань – 58,219 мкг/дм³ (у 1,7 раза);
- р. Горинь, 67 км, с. Висоцьк – 48,131 мкг/дм³ (у 1,4 раза)

СУББАСЕЙН СЕРЕДНЬОГО ДНІПРА

За результатами аналізів на початку II кварталу зафіксовано перевищення згідно ЕНЯмах -34 мкг/дм³ концентрації **нікелю та його сполук**:

- р. Ірша, Малинське вдсх., 31 км, питний в/з м. Малин – 61,632 мкг/дм³ (у 1,8 раза);
- р. Тетерів, 175 км, м. Радомишль – 61,576 мкг/дм³ (у 1,8 раза);
- р. Ів'янка, 1 км, с. Харитонівка – 58,248 мкг/дм³ (у 1,7 раза);
- р. Возня, 8 км, с. Рудня Городищенська – 52,87 мкг/дм³ (у 1,6 раза).

Вплив на формування якості води у суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра продовжують чинити процеси розкладання органічних речовин, спричинені продуктами життєдіяльності живих організмів, які потрапляють у водні об'єкти, передусім, від точкових джерел з недостатньо очищеними стічними водами населених пунктів, промисловими стічними водами. Навантаження небезпечними речовинами пов'язане з впливом пріоритетних речовин, які надходять до водних об'єктів як від точкових так і дифузних джерел.

Результати вимірювань опубліковані за допомогою веб-системи Держводагентства «Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України» <http://monitoring.davt.gov.ua>, яка вміщує інформацію про:

- водний об'єкт, на якому проводиться моніторинг вод
- показники, за якими проводиться дослідження
- періодичність здійснення вимірювань
- лабораторію, яка здійснює відбір проб та проводить вимірювання.

Інтерактивна карта забрудненості річок (<https://texty.org.ua/water/>) по результатам моніторингу дає можливість оцінити стан водного об'єкта по параметрам забруднення, порівняти його із встановленими нормами, з'ясувати як дані змінювалися протягом 5 років.